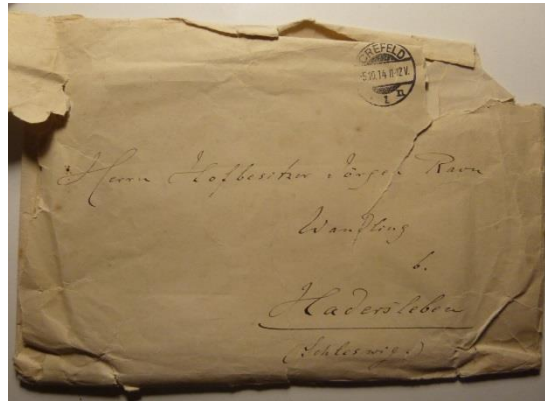

Vejen til Mons

Beretningen om korporal og plejesøn Jørgen Skaus muntre liv og opvækst i Hejsager/ Vandling samt hans forberedelse og skæbnesvangre deltagelse i 84. regiments kampe i slaget ved Mons den 23. august 1914.

En krøllet kuvert

I forbindelse med et generationsskifte i 2002 på Dalgården i Hejsager dukkede der en tyk konvolut op med breve, postkort, avisudklip og officielle dokumenter vedrørende Jørgen Skau. Konvolutten var afsendt fra Crefeld den 5. oktober 1914 og var stilet til gårdejer Jørgen Ravn i Vandling. Breve, der fortæller om et nært og kærligt forhold mellem en plejesøn og hans plejeforældre. Postkort, der beretter om Jørgens Skaus soldatertid og hans rejse til fronten. Avisudklip og dokumenter, der omtaler den militære udvikling på slagmarken. Endelig var der i konvolutten en række gribende og deltagende breve fra familiens venner og naboer. Om postkortene var der et stykke papir med teksten "De sidste Efterretninger fra vores Jørgen".

Brevet fra Crefeld til Jørgen Ravn

Barndomsliv og opvækst i Hejsager

Jørgen Skau er født den 3. marts 1889 på Dalgården i Hejsager. Han bliver døbt i Halk Kirke den 29. marts 1889 og blandt fadderne finder man Jørgen Ravn fra Vandling. Jørgens far var Laue Nissen Skau født 12. oktober 1847 og hans mor var Christine Lovise Holdt født 14. november 1856. Da Jørgen fødes har han en bror Nis Lausen Skau født 5. april 1885 samt en søster Margaretha Skau født 8. januar 1887. Jørgen vokser op på Dalgården og får 4 mindre søskende: Hedvig Catharine Skau født 16. april 1891, Maria Dorothea Skau født 23. juli 1894, Asmus Nissen Skau født 21. juni 1899 samt Bertholdt Skau født 4. oktober 1901. Der findes ikke mange oplysninger om Jørgens barndomsliv, men det må formodes, at han har gået i Hejsager Skole fra 1896 til 1903. Den grundlæggende landbrugsfaglige uddannelse har han nok fået af sin far og sin storebror Nis. De fleste af de faktuelle oplysninger om Jørgen Skau og hans familie er fundet i relevante kirkebøger og folketællinger.

Konfirmation med to forældrepar

Jørgen Skau er ikke konfirmeret i Halk Kirke, som man skulle formode. Derimod finder man ham konfirmeret i Sønder Starup Kirke den 5. april 1903. Laue Nissen Skau, gårdejer i Hejsager og Christine Lovise født Holdt er anført som forældre, men herudover er der også oplysning om et plejeforældrepar: Jørgen Ravn, gårdejer i Vandling samt Hanna født Holdt. Jørgen Ravn er født på Roskammergård i Vandling 18. juni 1854 og (Jo)hanna Dorothea Holdt er født i Tyrstrup 12. august 1849. De bliver viet i Sønder Starup Kirke den 7. juni i 1883.

Laue Skau og Christine Holdt

Hvad kan nu være forklaringen på, at der er to forældrepar med til konfirmationen? Hanne er Christines 7 år ældre søster. Hanne og Jørgen Ravn har på dette tidspunkt været gift i 19 år og er stadig barnløse. Heroverfor står Christine og Laue Nissen Skau, der har været gift i 18 år og har fået 7 børn. Det var ikke

ualmindeligt, at en familie med mange børn overdrog et barn til en barnløs familie – især ikke, når familierne var knyttet så tæt sammen, som Christine og Hanne var det. Hvornår Hanne og Jørgen Ravn har fået opgaven som plejeforældre, er der ikke fundet oplysninger om.

En opbyggelig tale til konfirmanden

I forbindelse med konfirmationsfesten holder Hanne en opbyggelig tale for sin plejesøn Jørgen Skau:

Kære lille Jørgen

Til Minde om din Konfirmationsdag, har jeg over din lille Seng anbragt et Billedet af ham som har lit og død for dig og som du nu har lovet at være tro indtil Døden, ja kjære lille Jørgen gid aldrig det skulde blive dei for ringe at bøje dine Knæ i ald stilhed for ham som dog i grunden, allerede som Barn tilsyneladende har maget aldtning saa vel for dig, tak ham i ald Stilhed og bøi dig for ham, jeg veed at jeg har lært dig at bøje dig for min Villie, og ogsaa for alle dem du har omgaaet med, men det er jo langt fra nok, men med Haab i mit Hjerte nedskriver jeg disse Linier ikke for at kaste dem bort, men gjem dem og naar saa engang at Sorg og Modgang skulde indfinde sig hos dig tag det, læs det, du vil deri see hvor kærlig jeg beder for dig. Jeg selv har prøvet saa meget men gud Herren har maget alting saa godt for mig, han har lært mig hvor jeg skulde finde Trøst, og det kun i ham alene.

din hengivne Tante

Brev til en kær lillesøster

I 1910 er Jørgen 21 år gammel og ansat på gården Hjortspring i Svenstrup på Als. I anledning af lillesøster Hedvig Catharine Skaus 19 års fødselsdag den 16. april sender han en munter og længselsfuld fødselsdagshilsen hjem til sin søster samt til den øvrige familie:

Kære Søster!

I Dagens anledning sender jeg Dig en hjærtelig Lykønskning og ønsker Dig alt mulig godt. Det står jo ikke i min magt at bage en Kage til Dig sådan som jeg fik elles havde jeg gjort det. Jeg er allerede godt inde i Forholdene her. Vi har jo travlt ver Dag i marken. I Dag har vi først begyndt og så Havre så Der er jo meget at gøre innd. Men vi er jo også til gengjæld mange Folk. Vi er foruden Fodermesteren og Svinevogteren 4 Karle ved Hestene og 5 Pollaker 2 Piger og 3 Karle også Manden, Husbestyrerinden og 2 unge Piger som ikke siger et Ord når De ikke bliver spurgt. Vi står op om Morgenen kl. 5 spiser eller drikker Kaffe kl ½ 6 rykker ud kl 6 har Frokosttid fra 9-9 ½ Middagsvil fra 12 – 1 ½ spiser Brød fra 4 – 4 ½ og holder op Klokken 7 så faar vi igen til Aftensbrød kartofler eller Grød og Tee og Brød i det hele taget faar vi efter vad jeg ind til Dato har observeret en god Kost ganske vist gir det ikke så mange Småkager og Himmerigsmundfulde som i Wandling men Det kan man jo heller ikke Forlange. Det verste er man skal selv gøre sit Fotøi ren. Om Aftenen sidder vi i Stuen og læser Aviser og drøfter Dagens Begivenheder med vores Principal for resten en meget net mand. Han kan sige 10 ord i Sekundet og blive ved i en ¼ time uden at stamme. Vi har i den sidste Tid haft smukt Veier i Dag Regner det lidt men det er ikke så slem. Den Dag jeg kom Regnede det også lidt vi havde en slem Overrejse med Dampskibet men jeg blev dog ikke Søsyg endskønt der var flere som var det.

Til Slut ønsker jeg Dig endnu engang en glad Kalads og sender mange Hilsen til Dig. Mamma. Baba Nis Dora Asmus Bertholdt og Eder alle fra Jørgen. Skriv snart.

Gården Hjortspring i Svenstrup på Als

Soldatertjeneste i Graudenz

I perioden 1867-1920 var Sønderjylland underlagt de preussiske love, der bestemte at alle mænd var værnepligtige. Man blev optaget i lægdsrullen fra 20 til 38 år. I 1911 er Jørgen Skau 22 år og indkaldt til soldatertjeneste. En del af uddannelsen og træningen foregik i forterne ved byen Graudenz. Graudenz ligger i det nuværende Polen ca. 200 km syd for Danzig/ Gdansk. Den 29. maj 1911 sender Jørgen Skau et postkort fra Graudenz til sine plejeforældre Hanne og Jørgen Ravn og varsler orlov og et snarligt besøg i Vandling:

Kære T og Onk.

Vi har nu i Dag overstaet Bataljons Besichtigungen. I morgen har vi Kompagnieskarpskydning og i overmorgen Parademarch. Jeg kommer saa Hjem på Lørdag. Tiden kender jeg ikke endnu. Har saa Orlov til den 16. juni. I kan tro jeg glæder mig dertil. Ellers har jeg det godt. Med mange Hilsner til Eder begge fra Eders Jørg. Hils Christine.

På forsiden af postkortet er der 3 fotos af hhv. udsigt over Schlossberg (By), Schlossberg (Fæstning) samt broen over floden ved Graudenz.

(Weichselbrücke)

Postkort med partier fra Graudenz

Den 16. juni 1911 sender Jørgen Skau et postkort fra Berlin (på vej tilbage mod Graudenz) og ønsker sin plejefar tillykke med fødselsdagen (57 år) den 18. juni:

K. T. og O.

Jeg er nu ankommet hertil. Traf Kameraderne i Neumünster og Hamborg, saa jeg har Selskab. Sov omtrent hele vejen fra Hamborg hertil. Vi har jo inu en lang tur for os. Onkel ønsker jeg til Fødselsdagen alt godt. Forhaabentlig gaar forkølelsen snart over. M. Hilsen Eders Jørgen.

På forsiden af postkortet er der et foto fra Berlin Bahnhof Friedrichstrasse med banegårdsbygning, damplokomotiv, hestevogne, lastbiler med turister, cyklister og mange fodgængere, der er på bytur.

Den 21. november 1911 skriver Jørgen et langt brev til sin søster og sin familie og fortæller udførlig om soldaterlivet. Der er ikke så meget at lave, men hans overordnede synes ikke, at han er streng nok over for rekrutterne. At Jørgen er blevet lidt forfængelig vidner hans interesse for at blive fotograferet om:

Berlins banegård i Frederichstrasse

Kære Søster!

Af Mammas kære Brev som jeg modtog i Søndags ser jeg at der dog er en lille Forandring til det bedre med din Sygdom og jeg Haaber snart at modtage nogle Linier fra dig selv naar du først maa begynde at komme u af Sengen... Skade jeg er saa langt borte eller kunde jeg komme og forkorte dig Tiden. Jeg har nemlig en hel Del at betro dig som dog faar vente til Julen naar jeg kommer Hjem da jeg ikke saa gerne vil skrive det.

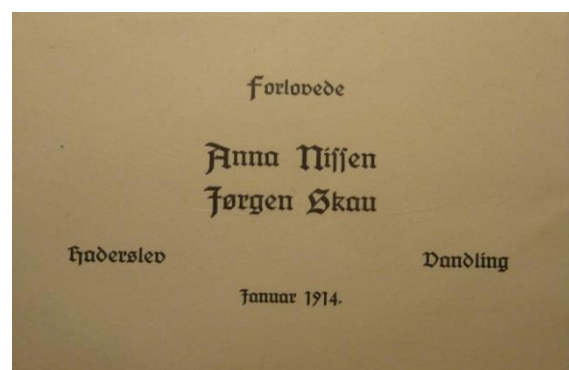
Det er ellers ikke Statsfarlige sager men du kan vist nok tænke dig hvor Skolen trykker? Jeg har nu ladet mig Photographere og har sendt et par Prøvebilleder hjem til Wandling. Brystbillede og Kropsbillede jeg ved ikke rigtig selv vilken Slags der er bedst for ... når jeg selv skal sige det og uden at smigre mig selv som Jens Thulesen altid sagde saa er jeg køn paa dem begge og det tillader du dig vist Heller ikke at betvivle for saa Kunde du komme i Konflikt med mig og det er en farlig Sag med en tysk Soldat. Jeg er ellers let at komme af sted med det er der i et vert Tilfælde flere som paastaar her. Jeg skal nok for at komme til sagen saa snart jeg faar nogle Billeder sende et af ver Slags saa kan du selv Bestemme og det vilde saa være mig kært at faa din Dom at vide. Maaske sidst i denne Uge er der nogle ferdig. Jeg er i dag paa Vagt og denne gang som Vagthavende på et af Forterne som der jo er nogle af her ved Graudenz.

Det er som sædvanlig 3 af de største Forbrydere som vores Kompagni har som jeg har med mig men de har alle været her flere Gange før saa de ved god Besked. Min Bestilling er jo ikke saa slem jeg har blot at føre Vagtbogen og skrive en Morgenmelding og sørge for at Posterne bliver rigtig afløste og at der hersker roe og orden paa Vagtstuen, Den øvrige tid har jeg ikke andet at gøre end skrive, læse, spise, sove og det er til at holde u. ..Tiden gaar ellers hel flyvende hos Rekruterne. Man staar for det meste indpakket i Mantelen og Hænderne til Albuerne i Lommen og raaber og Kommanderer med Rekruterne. Feldveblen har dog været efter mig han mente jeg var ikke streng nok på Stuen de havde det for godt. Jeg skulde ingen Ting selv gøre blot gaa og kikke i Krogene og saa befale. Men det er ikke saa let for det mindste jeg siger saa er der strax en to tre mand som vil gøre det og saa er det ikke let at jage rundt med dem som naar de vare lidt opsætsige. Naar de er flinke over for mig saa er jeg det ogsaa. Vi har ogsaa i ver uge store Garnisionsøvelser. Jeg er dog intern Gruppenführer eller Patrouillenführer men maa alligevel løbe den samme Veilængde som alle de andre saa det hjælper mig ikke meget. ..

I Håbet om at Brevet træffer dig i rask bedring og ved godt Humør sender jeg dig mange Kærlige Hilsner og ønsker at du i et vert Tilfælde til Jul mødes med et par runde Kinder og en lille Doppelthage din elskede Broder Jørgen. Hilsen til Mamma, Babba, Dora, Asmus, Bertholdt og Nis som vist er strålende Lykkelig.

Forlovelsesgilde

Ud over de mange breve, postkort og udklip vedr. Jørgen Skaus liv og levned var der også en trykt invitation til en forlovelsesfest for Anna Nissen, Haderslev og Jørgen Skau, Vandling. Datoen for offentliggørelsen af denne forlovelse var i januar 1914. Hvem var denne kvinde og hvor havde Jørgen truffet hende? Kikker man i kirkebogen for Vor Frue Sogn i Haderslev er der oplysning om en Anna Dorthea Nissen født næsten samtidig som Jørgen. Nemlig den 5. februar 1889. Hun er datter af Christian Nissen og Anna Margretha født Clausen.

Invitation til Jørgen og Annas forlovelsesfest

Der er ikke i brevene yderligere oplysninger om Anna Nissen, men forlovelsen har nok vakt stor glæde hos både plejefamilien Ravn og den biologiske familie Skau, som har kunnet se muligheden for en ny arvetager til slægtsgården Roskammergård. Der blev dog ikke megen tid til at nyde forlovelsen for Jørgen og Anna. Mørke krigsskyer trak op over landet sydfra og da sommeren er på sit højeste bryder 1. verdenskrig ud og Jørgen må møde til krigstjeneste.